

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของการวิจัย

ประเทศในอาเซียนได้รวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจภายใน พ.ศ. 2558 โดยกำหนดเป้าหมายให้มีตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน (Single Market and Production Base) มีการเคลื่อนย้ายสินค้าบริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ และการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น (Free Flows of Goods, Services, Investment and Skilled labors, and Freer Flow of Capital) ซึ่งประเทศไทยเป็นหนึ่งในสมาชิกอาเซียน เปิดโอกาสให้ประเทศไทยสามารถส่งออกอาหารไทยสู่ตลาดโลกได้มากขึ้น นโยบายการเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารยังคงเป็นเป้าหมายพื้นฐานของอาเซียน และเพื่อตอบสนองต่อความกังวลเกี่ยวกับความมั่นคงด้านอาหารในภูมิภาคที่เพิ่มขึ้น (ASEAN Statement on Food Security)

ในช่วงปีที่ผ่านมา อาเซียนได้ให้การรับรองแถลงการณ์อาเซียนว่าด้วยความมั่นคงด้านอาหาร (ASEAN Statement on Food Security) โดยมีแผนนโยบายบูรณาการความมั่นคงด้านอาหารของอาเซียน (ASEAN Integrated Food Security: AIFS) และแผนกลยุทธ์ความมั่นคงด้านอาหารของอาเซียน (Strategic Plan of Action on ASEAN Food Security: SPA-FS) เพื่อส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหารในระยะยาว และปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรในภูมิภาคอาเซียน จากนโยบายของอาเซียนเบื้องต้น มีการดำเนินการเพื่อเสริมสร้างระบบและกระบวนการในการควบคุมคุณภาพของอาหาร เพื่อส่งเสริมการเคลื่อนย้ายอาหารที่มีคุณภาพ มีประโยชน์ต่อสุขภาพ และมีความปลอดภัยที่เสรีมากขึ้นในภูมิภาค โดยที่สินค้าอาหารและสินค้าเกษตรของอาเซียนมีคุณภาพตามมาตรฐานสากลจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนในตลาดโลกได้ อาเซียนจึงเน้นความสำคัญเรื่องการปรับปรุงประสานคุณภาพและมาตรฐาน การรับรองความปลอดภัยของอาหารรวมถึงการจัดทำระบบการรับรองสินค้าอาหารและสินค้าเกษตรให้เป็นมาตรฐานเดียวกันโดยริเริ่ม ตั้งแต่ ปี 2547 ที่ได้จัดตั้งเครือข่ายกลางด้านความปลอดภัยอาหารของอาเซียน (ASEAN Food Safety Network) เพื่อให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐของประเทศสมาชิกอาเซียนมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านความปลอดภัยของอาหาร ความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ที่เป็นแผนชี้นำเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นแนวทางในการวางแผนปฏิบัติงาน

อย่างไรก็ตาม การทำงานของคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรหลักที่มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านอาหารต่อคณะรัฐมนตรียังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างคล่องตัวเนื่องจากยังไม่มีโครงสร้างหน่วยงานถาวร จึงเป็นอุปสรรคต่อการพิจารณาให้ความเห็นชอบ และอำนาจการดำเนินการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำนโยบายไปขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติให้เป็นไป ตามกฎหมาย และมาตรฐาน และปัจจุบันหน่วยงานสาธารณสุขที่รับผิดชอบระบบอาหารปลอดภัยระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็ยังขาดเจ้าภาพที่ชัดเจน ดังนั้นการทบทวนโครงสร้างองค์กร บทบาทหน้าที่ และสิ่งสนับสนุน ให้มีความครอบคลุมทั่วถึง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทั้งระบบ สรุป 5 ประเด็นสำคัญที่ควรนำมาพิจารณา นโยบายอาหารปลอดภัยแห่งชาติของประเทศไทย ได้แก่ 1) การบูรณาการในการทำงานตลอดห่วงโซ่อาหาร 2) ระบบการควบคุมอาหาร ตรวจรับรอง ประกันคุณภาพและความปลอดภัยตามมาตรฐานสากล 3) การวิเคราะห์ความเสี่ยงในการจัดการกับ อุบัติการณ์อาหารปลอดภัย พัฒนาระบบเฝ้าระวัง ติดตาม และสร้างทีมสอบสวนอาหารปลอดภัยแบบเคลื่อนที่เร็ว (Food Safety Rapid Response Team; FSRRT) โดยมี การทำงานเชื่อมโยงกับสาธารณสุขฉุกเฉิน และการแพทย์ฉุกเฉิน ให้มีความพร้อมรับมือได้ทุกสถานการณ์ 4) การพัฒนาศักยภาพขององค์กรและบุคลากร ทุกระดับ โดยส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในเรื่องอันตราย จากสิ่งปนเปื้อนในอาหารอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่และความสามารถในการปฏิบัติงานให้ได้ตามมาตรฐานสากล สอดคล้องตามแนวทางข้อตกลงของอาเซียน 5) ฐานข้อมูลด้านสถานการณ์ความปลอดภัยอาหารแห่งชาติ จำเป็นต้องอาศัยอำนาจในการสั่งการจากรัฐมนตรี หรือผู้กำหนดนโยบายและผู้ติดตามงานตามนโยบาย รวมทั้งการสร้างร่วมมือระหว่างองค์กร เพื่อประโยชน์ใน การประเมินสถานการณ์และรับมือกับความปลอดภัยด้านอาหารในภาวะฉุกเฉินได้อย่างทันท่วงที (จกกลณี วิทยารุ่งเรืองศรี, 2556)

หากมองถึงนโยบายการวิจัยที่ต้องลงสู่ชุมชนท้องถิ่นภายใต้กรอบประชาคมอาเซียนด้านการพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตรนั้น จังหวัดเชียงใหม่ถือว่าเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีศักยภาพด้านการเกษตรในลำดับต้น ๆ ของประเทศไทย ผลของการเปิดอาเซียนก่อให้เกิดปรากฏการณ์ย้ายถิ่นฐานแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานภาคเกษตรในเชียงใหม่อย่างต่อเนื่อง ส่วนใหญ่เป็นแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านของไทย เชียงใหม่จึงเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจเมื่อมีการเชื่อมโยง North-South Corridor จากทางตอนใต้ของจีน รวมถึง East-West Corridor จากสหภาพเมียนมาร์ ซึ่งเชื่อมต่อกันทางถนน และรถไฟความเร็วสูง นอกจากนั้นเชียงใหม่ยังเป็นศูนย์กลางทางการบิน ในอนุภูมิภาคด้วย การขยายตัวของจังหวัดเชียงใหม่เองที่มีการสร้างเครือข่ายสาธารณูปโภค เช่นถนนวงแหวน และศูนย์กลางการประชุมนานาชาติ เชียงใหม่จึงมีความพร้อม

ในการพัฒนาเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้สูง การกระจายตัวของเศรษฐกิจภาคเกษตร จะเกิดประสิทธิภาพในทุก ๆ ด้าน(ทัศนีย์ อารมย์เกลี้ยง, 2560)

ด้วยเหตุนี้คณะนักวิจัยจึงได้จัดทำโครงการวิจัยเพื่อทบทวนและวิเคราะห์สถานการณ์และทิศทางการวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ต่อภาคเกษตร เกษตรจังหวัดเชียงใหม่ต่อการปรับตัวในอาเซียน โดยจัดทำเป็นโครงการก่อนการวิจัยจริง (Pre-research) เป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อทบทวนแผนกลยุทธ์ท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ด้านเศรษฐกิจเกษตร วิเคราะห์สถานการณ์การแข่งขันในอาเซียนต่อภาคเกษตร ปัญหา และอุปสรรค เพื่อให้ได้โจทย์วิจัย ซึ่งการทำ Pre-research ครั้งนี้ได้จัดขึ้นในวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2558 ณ โรงแรมดิเอ็มเพรส เชียงใหม่ ภายในงานมีหน่วยงานเข้าร่วมมากกว่า 40 หน่วยงาน ทั้งภาครัฐ เอกชน รัฐวิสาหกิจ และชุมชนเกษตร รวมถึงท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ อีกทั้งการวิจัยครั้งนี้ได้รับความอนุเคราะห์จากที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญเรื่องของแนวคิดการพัฒนาท้องถิ่น และผู้แทนจากหน่วยงานภาคเกษตรและเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงใหม่ที่สำคัญ ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร เกษตรอำเภอ และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร รวมถึงกรมพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้การประชุมเชิงปฏิบัติการสามารถสรุปปัญหาที่เกิดขึ้นกับภาคเกษตรของท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ที่สำคัญ คือปัญหาด้านอาหารปลอดภัยของชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ตั้งแต่ระบบฟาร์มต่อยอดถึงการแปรรูปอาหารของกลุ่ม OTOP และวิสาหกิจชุมชน ดังนั้น คณะนักวิจัยจึงได้จัดทำโครงการวิจัยเรื่อง การวิจัยเพื่อพัฒนาและต่อยอดสินค้าเกษตรในชุมชนสู่ระบบอาหารปลอดภัยภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Research to develop and further the agricultural products to a safety food system in ASEAN economic community) (ทัศนีย์ อารมย์เกลี้ยง, 2560)

โดยในปีที่ 1 (2560) ผลการวิจัยได้ทราบถึงศักยภาพของชุมชนเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ และพัฒนาและต่อยอดสินค้าเกษตรในชุมชนสู่ระบบอาหารปลอดภัยภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่ากลุ่มเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 4 กลุ่มเกษตรกร ได้แก่ 1) เกษตรกรผู้ปลูกเสาวรสอินทรีย์ 2) เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ 3) กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไย 4) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตเกษตร มีจุดแข็งของกลุ่มเกษตรกรที่สำคัญ คือ กลุ่มเกษตรกรมีสมาชิกที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการผลิต การตลาด การแปรรูปสินค้า การประชาสัมพันธ์ การจัดการบัญชีของกลุ่ม จนสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ผู้ที่สนใจได้ ด้านโอกาสที่สำคัญ คือ สินค้าเกษตรมีความต้องการในระดับประเทศทั้งในกลุ่มลูกค้ารายย่อยและรายใหญ่ โดยมีหน่วยงานและสถาบันการศึกษาเข้ามาช่วยสนับสนุนในการจัดการฟาร์ม และให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ แต่กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมยังมีจุดอ่อนที่สำคัญ คือ เกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการฟาร์มที่ดีและมีประสิทธิภาพ และมีอุปสรรคที่สำคัญ คือ สินค้าเกษตรมีความต้องการ

ในระดับชุมชนจากกลุ่มลูกค้าประจำเท่านั้น ทำให้ตลาดไม่มีความหลากหลายและ จากการวิเคราะห์และประเมินผลโดยใช้แบบจำลอง Diamond Model ของ Michael E. Porter และแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีปัจจัยส่งเสริมและท้าทายสู่ความเป็นเลิศต่อการพัฒนาและต่อยอดสินค้าเกษตรสู่ระบบอาหารปลอดภัย ประกอบไปด้วย 1) ปัจจัยในการดำเนินงาน (Factor condition) 2) เงื่อนไขด้านความต้องการของตลาด (Demand condition) 3) อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน (Related and supporting industries) 4) กลยุทธ์ โครงสร้าง และการแข่งขัน (Firm Strategy Structure and Rivalry) 5) รัฐบาล (Government) และ 6) เหตุสุดวิสัย หรือ โอกาส (Chance) ทำให้นักวิจัยเห็นถึงศักยภาพของชุมชนในแต่ละแห่ง และทราบแนวทางในการพัฒนาและต่อยอดสินค้าเกษตรในชุมชนสู่ระบบอาหารปลอดภัยของชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมด 7 ประเด็น ซึ่งประเด็นที่สำคัญที่สุด คือ การพัฒนาสินค้าเกษตรของกลุ่มให้มีระบบการผลิตที่ปลอดภัย และใช้มาตรฐานที่เหมาะสมกับสินค้าเกษตรของตนเอง เพื่อสร้างเป้าหมายในการพัฒนาสินค้าเกษตรสู่ระบบปลอดภัยและตรงตามความต้องการของผู้บริโภค ปัจจัยหลักของผู้บริโภค คือ ระบายรายได้ ความรู้ ทักษะคิด ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การได้รับความสะดวกในการบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษ และการมีวัสดุ อุปกรณ์ในการลดสารพิษ ปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับคำแนะนำจากคนใกล้ชิดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมผู้บริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษ การจัดเวทีเสวนาเป็นกิจกรรมที่ปรับแนวคิดด้านสุขภาพ ทบทวนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความตระหนักถึงปัญหา และกำหนดแนวทางการจัดการหมู่บ้านอาหารปลอดภัยไปในทิศทางเดียวกัน สร้างองค์ความรู้ให้แก่ชุมชนที่จะควบคุมการผลิตอาหารที่ปลอดภัยก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน อันเป็นภาพที่แสดงออกถึงศักยภาพของชุมชนในการดำเนินการที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม (ทัศนีย์ อารมย์เกลี้ยง, 2560)

ดังนั้นเพื่อเป็นการต่อยอดจากงานวิจัยในปี 2560 ที่มา ในปีที่ 2 (2561)นี้ การวิจัยจึงมีการขยายผล โดยเน้นถึงการพัฒนาและต่อยอดสินค้าเกษตรในชุมชนสู่ระบบอาหารปลอดภัยภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนตั้งแต่ระดับฟาร์มจนถึงการแปรรูปอาหารของชุมชนในกลุ่มเกษตรกลุ่ม OTOP และวิสาหกิจชุมชนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อการพัฒนาและต่อยอดสินค้าเกษตรในชุมชนสู่ระบบอาหารปลอดภัยภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ ชุมชนที่ร่วมอยู่ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เอย ตำบลห้วยทราย อำเภอแมริม ตำบลท่าวังพร้าว และตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง รวม 4 พื้นที่การวิจัย

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1) การศึกษาบริบทของชุมชน ได้แก่ ประวัติความเป็นมา พื้นที่ อาณาเขต การปกครอง เศรษฐกิจ สาธารณูปโภค และ ด้านการเกษตร
- 2) การศึกษาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรโดยการวิเคราะห์ SWOT Analysis
- 3) การวิเคราะห์ระบบอาหารปลอดภัยโดยใช้ มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) และ มาตรการ GMP (Good Manufacturing Practice)

1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อทราบแนวทางในการพัฒนาและต่อยอดสินค้าเกษตรในชุมชนจังหวัดเชียงใหม่สู่ระบบอาหารปลอดภัยภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ตั้งแต่ระดับฟาร์ม จนถึง การแปรรูปอาหารของกลุ่มเกษตรกรระดับ OTOP และวิสาหกิจชุมชน

1.5 นิยามศัพท์

ชุมชน (Community) หมายถึง บุคคลที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่ใดที่หนึ่งที่มีความสัมพันธ์กันในฐานะเป็นเครือญาติหรือเพื่อนบ้าน โดยมีการใช้ชีวิตร่วมกันมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ชุมชนเกษตร (Agricultural Community) หมายถึง ชุมชนที่คนในชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพหลักในการเลี้ยงชีพเป็นเกษตรกร

ประชาคมอาเซียน (ASEAN community) หมายถึง การร่วมกันทางเศรษฐกิจของประเทศในเขตอาเซียน เพื่อผลประโยชน์ในอำนาจการต่อรองทางเศรษฐกิจ การส่งออก และการนำเข้าของสินค้า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดำเนินการควบคู่ไปกับ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN political-security community: APSC) และประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN socio-cultural community: ASCC) ซึ่งเป็นสามส่วนหลักของประชาคมอาเซียน

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Competition) หมายถึง การร่วมกันทางเศรษฐกิจของประเทศในเขตอาเซียน เพื่อผลประโยชน์ในอำนาจการต่อรองทางเศรษฐกิจ การส่งออก และการนำเข้าของสินค้า

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) หมายถึง ปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงชีวิต และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการดำรงชีวิตประจำวัน การพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

การพัฒนา (Development) หมายถึง ความเจริญก้าวหน้าโดยทั่ว ๆ ไป เช่น การพัฒนาชุมชน พัฒนาประเทศ คือการทำสิ่งเหล่านั้นให้ดีขึ้น เจริญขึ้นสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ให้ได้ดียิ่งขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่า “การพัฒนา” เป็นกระบวนการของการเคลื่อนไหวจากสภาพที่ไม่น่าพอใจไปสู่สภาพที่น่าพอใจ การพัฒนาเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่หยุดนิ่งการพัฒนามีความสัมพันธ์โดยตรงกับความเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ การพัฒนา หมายถึง กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่มีการวางแผนไว้แล้ว คือการทำให้ลักษณะเดิมเปลี่ยนไป โดยมุ่งหมายว่าลักษณะใหม่ที่เข้ามาแทนที่นั้น จะดีกว่าลักษณะเก่า แต่โดยธรรมชาติแล้วการเปลี่ยนแปลงย่อมเกิดปัญหาในตัวมันเอง เพียงแต่ว่าจะมีปัญหามากหรือปัญหาน้อย

ความปลอดภัยของอาหาร (Food safety) หมายถึง การจัดการให้อาหาร และสินค้าเกษตรที่นำมาเป็นอาหารบริโภคสำหรับมนุษย์มีความปลอดภัย โดยไม่มีลักษณะเป็นอาหารไม่บริสุทธิ์ตามที่ตามกฎหมายว่าด้วยอาหาร และตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้บริโภคปลอดภัยจากอันตรายที่มาจากอาหาร (food hazard) ได้แก่ อันตรายทางชีวภาพ อันตรายทางเคมี และอันตรายทางกายภาพ โดยมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยด้านอาหาร มีดังนี้ (1) Codex Alimentarius Commission (Codex) (2) Good Agricultural Practice (GAP) (3) Good Hygiene Practice (GHP) (4) Good Manufacturing Practice (GMP) (5) Hazard Analysis Critical Control Point (HACCP) (6) British Retail Consortium Standard-Food (BRC) (7) International Food Standard (IFS) (8) European Hygienic Equipment Design Group (EHEDG) (9) 3 -A Sanitary Standards, Inc. (3-A SSI) และ (10) Positive list system (พิมพ์เพ็ญ พรเฉลิมพงศ์, 2560)

สินค้าเกษตร (Agricultural products) หมายถึง ผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์อันเกิดจากการกสิกรรม การประมง การปศุสัตว์ หรือการป่าไม้ และผลพลอยได้ของผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ดังกล่าว

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) หมายถึง แนวทางในการทำการเกษตร เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีและปลอดภัยตามมาตรฐานที่กำหนด โดย

ขบวนการผลิตจะต้องปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค ปราศจากการปนเปื้อนของสารเคมีไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมมีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ผลผลิตสูงคุ้มค่าการลงทุน การผลิตตามมาตรฐาน GAP ก่อให้เกิดความยั่งยืนทางการเกษตร สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม, 2559)

มาตรฐาน GAP เป็นมาตรฐานที่ครอบคลุมการผลิตสินค้าเกษตรอย่างครบวงจร ตั้งแต่ปัจจัยการผลิต การเก็บเกี่ยว การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การบรรจุหีบห่อ และการขนส่ง การผลิต สำหรับการผลิตสินค้าเกษตร 3 ประเภท ได้แก่ 1) พืชผล เช่น ผัก ผลไม้ ชา กาแฟ ฝ้าย ฯลฯ 2) ปศุสัตว์ เช่น วัวควาย แกะ หมู ไก่ ฯลฯ 3) สัตว์น้ำ เช่น ปลาน้ำจืดประเภทลำตัวยาวมีเกล็ด ดังเช่น ปลาแซลมอน และปลาเทราท์ กุ้ง ปลา สังกะวาด ปลานิล ฯลฯ (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม, 2559)

GLOBAL GAP คือ มาตรฐานภาคเอกชนสำหรับการผลิตสินค้าเกษตรของกลุ่มผู้ค้าปลีกในยุโรปที่มาจากมาตรฐาน GAP หรือ Good Agricultural Practice ขององค์การอาหารและเกษตรกรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ FAO ซึ่งเป็นแนวคิดเรื่องการทำเกษตรอย่างยั่งยืน ใส่ใจสิ่งแวดล้อม และสังคม โดยมาตรฐานดังกล่าว มุ่งรับรองคุณภาพการเพาะปลูกสินค้าเกษตร เช่น ผัก ผลไม้ สินค้าปศุสัตว์ และสินค้าประมง เพื่อให้ผู้บริโภคมั่นใจว่าสินค้าอาหารที่ผลิตจากฟาร์มดังกล่าวได้ใช้สารเคมีและมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมแต่น้อย และยังมีการคำนึงถึง สวัสดิภาพ ความปลอดภัยของแรงงาน โดยกลุ่มผู้ค้าปลีกในยุโรปและประเทศที่สาม รวมถึงประเทศไทย ที่ต้องการนำสินค้าไปจำหน่ายในร้านค้าปลีกในยุโรป (ซินอิสรศ ฐิติชาตินันท์, 2561)

มาตรการ GMP เป็นการปรับเปลี่ยนระบบโดยใช้กฎหมายเป็นมาตรการรองรับ ซึ่งจะเป็ นวิธีที่จะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในรูปธรรมได้อย่างแท้จริง แต่การเปลี่ยนแปลงในลักษณะดังกล่าว ในระยะเริ่มแรก ซึ่งเป็นระยะการปรับตัวของระบบ ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบหรือปัญหาอุปสรรคแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อผู้ประกอบการด้านอาหารทั้งหมดของประเทศ ดังนั้น จึงได้มีการ กำหนดให้มีระยะเวลาผ่อนผันเพื่อประโยชน์ในการปรับตัวและเตรียมความพร้อมของสถานประกอบการในปัจจุบัน GMP ได้ถูกกำหนดให้เป็นกฎหมาย เพื่อมุ่งมั่นเน้นให้เกิดผลดีต่อคุณภาพและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์อาหาร (กัลยาณี ติประเสริฐวงศ์, 2554)

มาตรฐาน ICS ระบบควบคุมภายใน (Internal control system /ICS) เป็นระบบประกันคุณภาพที่ใช้บริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานสากล สอดคล้องตามหลักเกณฑ์เงื่อนไขของหน่วยรับรอง การประเมินประสิทธิภาพของระบบควบคุมภายในต้องดำเนินการอย่างครบถ้วน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง มีการบริหารจัดการกลุ่มร่วมกันปฏิบัติ

ในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในกลุ่ม และสอดคล้องตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไข
การรับรองของหน่วยรับรอง (ซินอิสรศ ฐิติชาตินันท์, 2561)

